

los stad om land

Visie bekenlandschap Heerde

Titel: Visie bekenlandschap Heerde

Projectnummer: 2.0246.004

Contactpersoon gemeente Heerde: Niek Haverkamp

Projectteam LOS stadomland: Roelof Goodijk & Peter Droog

Gemeente Heerde

Bezoekadres: Marktstraat 1, 8181 JE Heerde

Postadres: Postbus 175, 8180 AD Heerde

Telefoon: (0578) 69 94 94

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1.	Aanleiding	5
1.2.	Status van de visie	5
1.3.	Begrenzing van de visie	5
1.4.	Uitgangspunten voor de visie	7
1.5.	Proces	7
2	Gebiedsbeschrijving en analyse	9
2.1.	Inleiding	9
2.2.	De ondergrond en de waterhuishouding	9
2.3.	Historische analyse bekensysteem	11
2.4.	Het wegenpatroon in het bekenlandschap	15
2.5.	Groenelementen en begroeiing	15
2.6.	Grondgebruik/ occupatie	17
3	Hoofdkeuzes voor de visie op het bekenlandschap	19
3.1.	Inleiding	19
3.2.	Het bekenlandschap in de grotere context	21
3.3.	Versterken van de kwaliteiten van het bekenlandschap	23
3.4.	Versterken van de gebruikswaarde van het gebied	26
3.5.	Functionele mogelijkheden alleen passend bij de kwaliteiten en de educatieve en recreatieve waarde van het gebied	27
	Gebruikte literatuur	28

27 mei 2013
LOS stadomland B.V.
Postbus 142
5201 AC 's Hertogenbosch
Veemarktkade 8
5222 AE te 's Hertogenbosch.

Tel: 073 - 7113770
info@losstadomland.nl
www.losstadomland.nl

Figuur 1: Plangrens

1 Inleiding

1.1. Aanleiding

Bekenlandschappen zijn uniek in Nederland. De gemeente wil dit aantrekkelijke landschap in Heerde bewaren en versterken. In het bekenlandschap in Heerde zijn initiatiefnemers die plannen aan het ontwikkelen zijn. Onduidelijk is of deze plannen schade toe brengen aan het bekenlandschap of juist een versterking zijn. Om die reden heeft de gemeente besloten een visie voor het bekenlandschap op te stellen. Dit document geeft een visie op het bewaren en versterken van het bekenlandschap in Heerde en geeft aan welke nieuwe ontwikkeling wel of niet mogelijk zijn. Het fungeert daarmee voor de gemeente als toetsingskader voor bestaande en nieuwe initiatieven en vormt een leidraad voor de toekomst van het gebied.

1.2. Status van de visie

De visie Bekenlandschap wordt geen formeel document, maar zal als gebiedsvisie worden vastgesteld. De mogelijkheden voor nieuwe functies zijn vastgelegd in het bestemmingsplan van de gemeente. Dit bestemmingsplan blijft onverkort van toepassing. De visie bekenlandschap geeft geen rechtstreekse mogelijkheden voor de ontwikkeling van het gebied, maar zal dienen als toetsingskader voor eventuele afwijkingprocedures van het bestemmingsplan.

De visie is geen op uitvoering gericht plan en krijgt geen uitvoeringsparagraaf. De benoemde kwaliteitsverbeteringen zijn vooral bedoeld om een oordeel te geven over functionele ontwikkelingen in het gebied. Dat neemt niet weg dat op termijn op basis van de visie een uitvoeringsprogramma kan worden opgesteld met de bijbehorende financiële middelen.

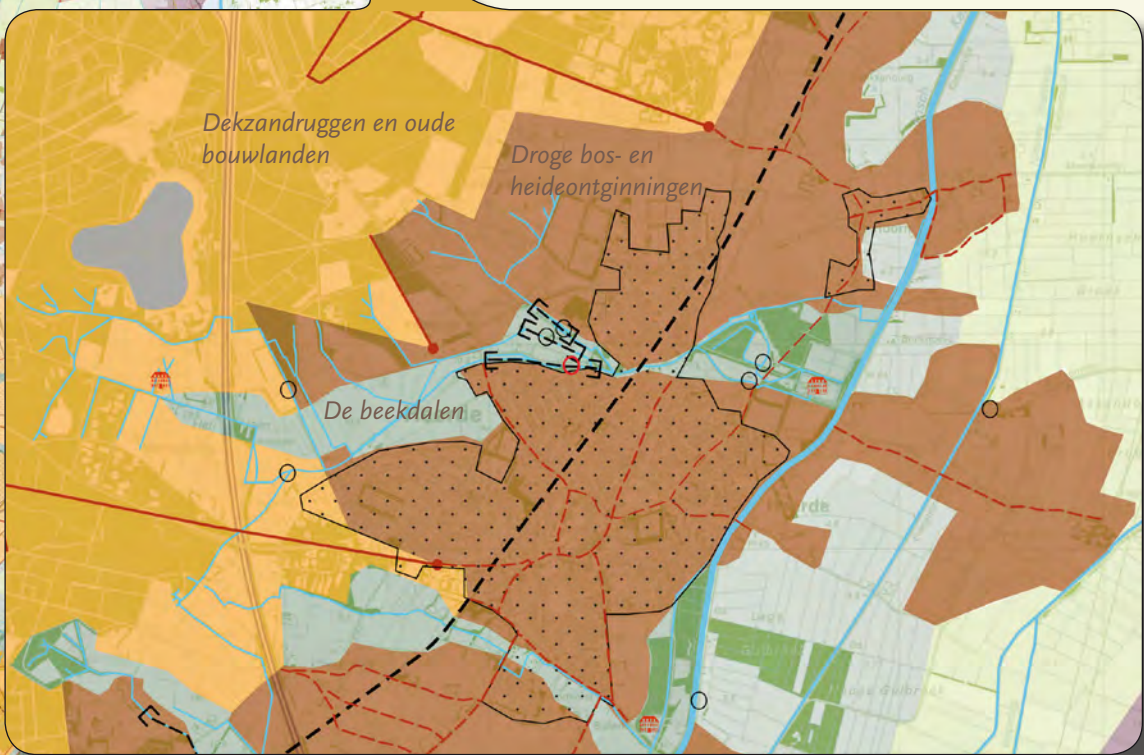
Ook met de gebiedsvisie voor het bekenlandschap willen wij particulieren prikkelen om het gebied landschappelijk te versterken daar waar het mogelijk is. Deze visie past daarmee in onze visie van de uitnodigingsplanologie. We zijn deze nieuwe weg als gemeente ingeslagen in de structuurvisie Heerde 2025. Dit betekent dat de gemeente de regie voert en duidelijke kaders stelt.

1.3. Begrenzing van de visie

De begrenzing van het bekenlandschap, dat is beschreven in deze visie, staat in figuur 1. Het bekenlandschap is echter groter dan dit gebied. De visie richt zich op de omgeving Beeklandseweg en Kamperzijweg. Dit deelgebied kenmerkt zich door het feit dat er drie opgeleide beken samenkomen. Bovendien ligt dit deel ingeklemd in de bebouwde kom en het bedrijventerrein van Heerde, waardoor er druk op het gebied ligt om nieuwe initiatieven te realiseren.

DE LANDSCHAPSEENHEDEN		WAARDEVOLLE LANDSCHAPSELEMENTEN	
Droge Heide Ontginning			Ontginningsassen
Dekzandruggen en Oude bouwlanden			Beken en Sprengen
Natte Heide Ontginningen			Opgeleide Beek
Beekdalen			Watermolens nog aanwezig
Hooilanden			Molens (gedeeltelijk) verdwenen
Broeken (meer of minder planmatig)			Landhuizen en Kastelen
Veenontginning Nijbroek			Zichtas
Kampenontginningen (kampen en lage delen)			Oude Wegen
Oeverwal Hoge delen en lage delen			Oude Spoorlijn
Ingepolderde uiterwaarden			Apeldoornskanaal
Uiterwaarden			Weteringen
			Veluwe Bandijk/ IJsseldijk
			Ingepolderde uiterwaarden met oude nederzettingen
			Kernen
			IJssel

Figuur 2: Landschapsvormkaart (bron: LOP van Veluwe tot IJssel)

1.4. Uitgangspunten voor de visie

De visie Bekenlandschap staat niet op zichzelf. De gemeente, regio of provincie hebben de afgelopen jaren al meerdere beleidsstukken opgesteld en vastgesteld, die van invloed zijn op de mogelijkheden binnen het bekenlandschap.

Een belangrijk beleidsuitgangspunt voor het opstellen van de visie bekenlandschap is het landschapontwikkelingsplan. Om een mooi en aantrekkelijk landschap te bewaren en te versterken hebben de gemeenten Heerde, Epe en Voorst in 2009 een gezamenlijk landschapontwikkelingsplan (LOP) opgesteld 'Van Veluwe Tot IJssel'.

De belangrijkste punten uit het LOP zijn:

- Het verhogen van de contrasten tussen de hoge en lage delen van het landschap tussen Veluwe en IJssel;
- Ontwikkeling van de landschappelijke kenmerken;
- Versterking cultuurhistorische kenmerken;
- Versterking van ecologische waarden en biodiversiteit;
- Behouden van openheid binnen de lage gebiedsdelen;
- Benoemen en beschermen van waardevolle open gebieden.

In de structuurvisie Heerde 2025 is als uitgangspunt opgenomen dat de openheid en doorzichten in het bekenlandschap behouden moeten blijven. De zichtrelaties in het bekenlandschap en de groene verbindingen zijn op de kaart weergegeven met een pijl. Verder is in de kernen speciale aandacht voor de verbetering van de woonomgeving en de leefbaarheid. De verbinding van de kernen met het landschap is

hierbij een aandachtspunt. De randen van de kernen bij de overgangen met het buitengebied en de inpasning van deze overgangen dienen zorgvuldig vormgegeven te worden.

Deze visie sluit daarmee uitstekend aan op Heerde als 'Cittaslow'-gemeente. 'Cittaslow' is een internationaal keurmerk voor gemeenten waarin de kwaliteit van de leefomgeving voorop staat.

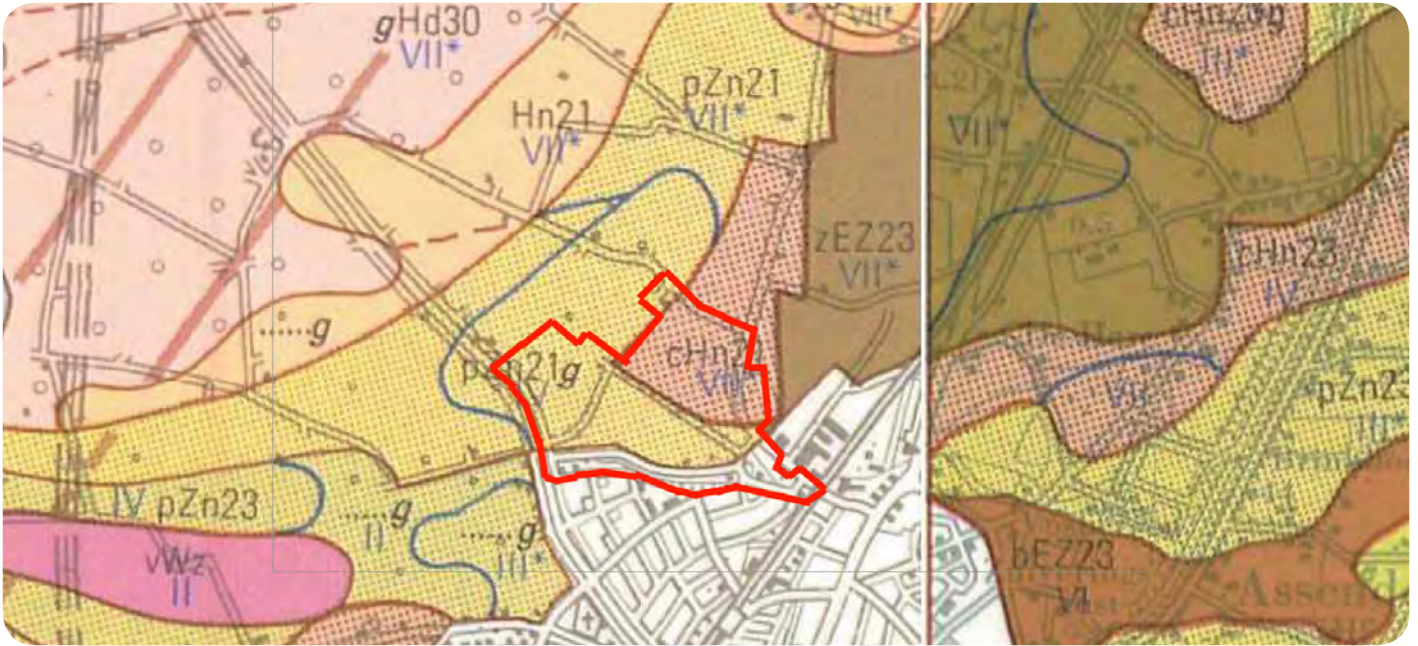
Dit betekent dat een gezond milieu, het versterken van de landschappelijke kwaliteiten en een goede infrastructuur hoog op de agenda van de gemeente staan.

1.5. Proces

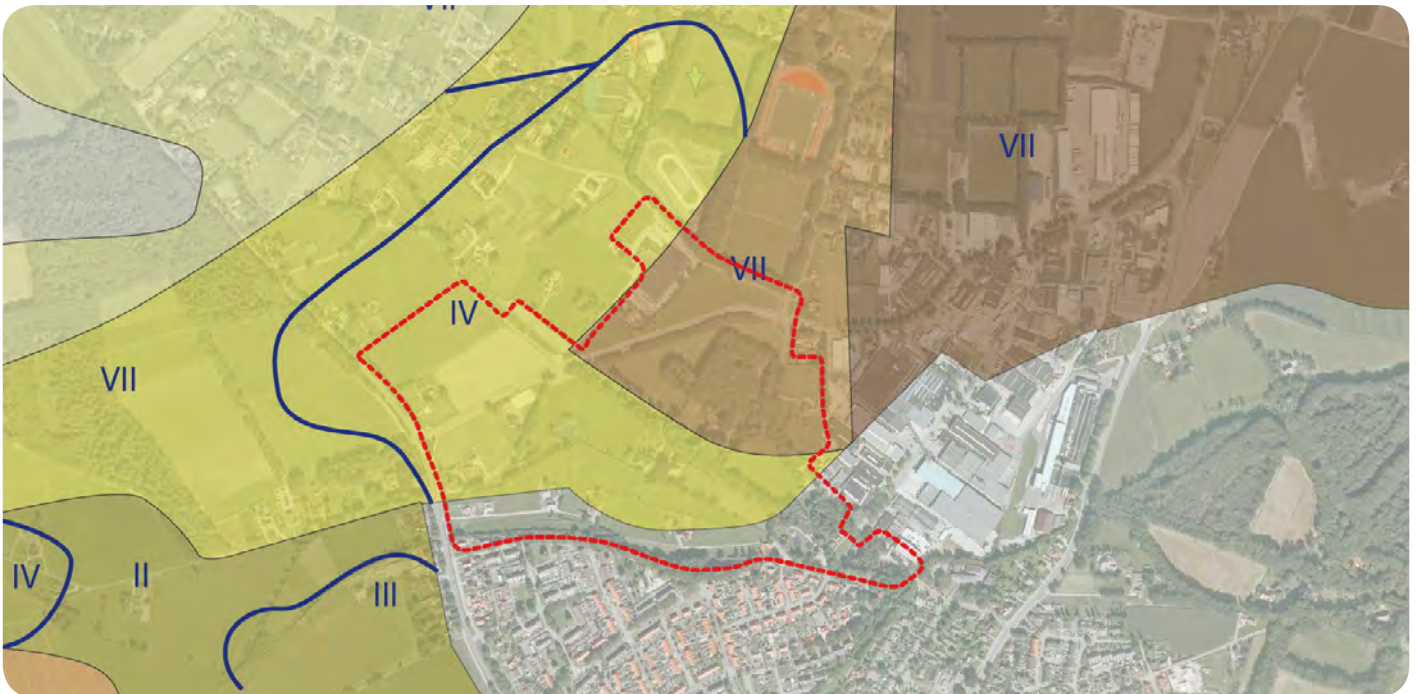
Het proces voor de totstandkoming van de gebiedsvisie heeft twee stappen doorlopen:

1. Een eerste analyse en visie op hoofdlijnen van het gebied. Vragen als, wat zijn de belangrijkste doelen voor het gebied, welke variatie kent het gebied en wat zijn de belangrijkste kwaliteiten, zijn in deze stap aan de orde gekomen.
2. Een visie op het bekenlandschap met daarin een voorstel voor het verbeteren van de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten en een beoordeling van mogelijke functionele ontwikkelingen in dit gebied.

Bij het opstellen en vormgeven van de visie is een bewonersbijeenkomst georganiseerd.

Figuur 3: Bodemkaart

Figuur 4: Uitsnede bodemkaart + hydrologie

2 Gebiedsbeschrijving en analyse

2.1. Inleiding

Het landschap rondom de Heerder Beken is een onderdeel van het bekenlandschap van de Veluwe en is van grote ecologische en cultuurhistorische waarde. Dit deel van het landschap is van oudsher bijzonder nat door hoge grondwaterstanden, kwel en toestromend oppervlaktewater. Maar al vroeg wisten mensen dit natte landschap naar hun hand te zetten door het water te gebruiken om watermolens aan te drijven. Door hoger op de Veluwe een gat te graven tot de grondwaterstand (de sprengkop) ontstond er een kunstmatige waterbron. Dit water werd vervolgens via een gegraven spreng of beek naar een Molen geleid. Door het water met zo min mogelijk verval te laten lopen kon men het water wanneer het eenmaal bij de molen was ineens met 2 tot 3 meter naar beneden laten vallen. Zo kon de watermolen worden aangedreven.

Om dit geleidelijk verval te kunnen maken zijn veel van deze sprengbeken kunstmatig hoog gehouden door ze tussen verhoogde kades te leggen (opgeleide beek).

Dergelijke menselijk ingrepen hebben dit landschap sterk gevormd.

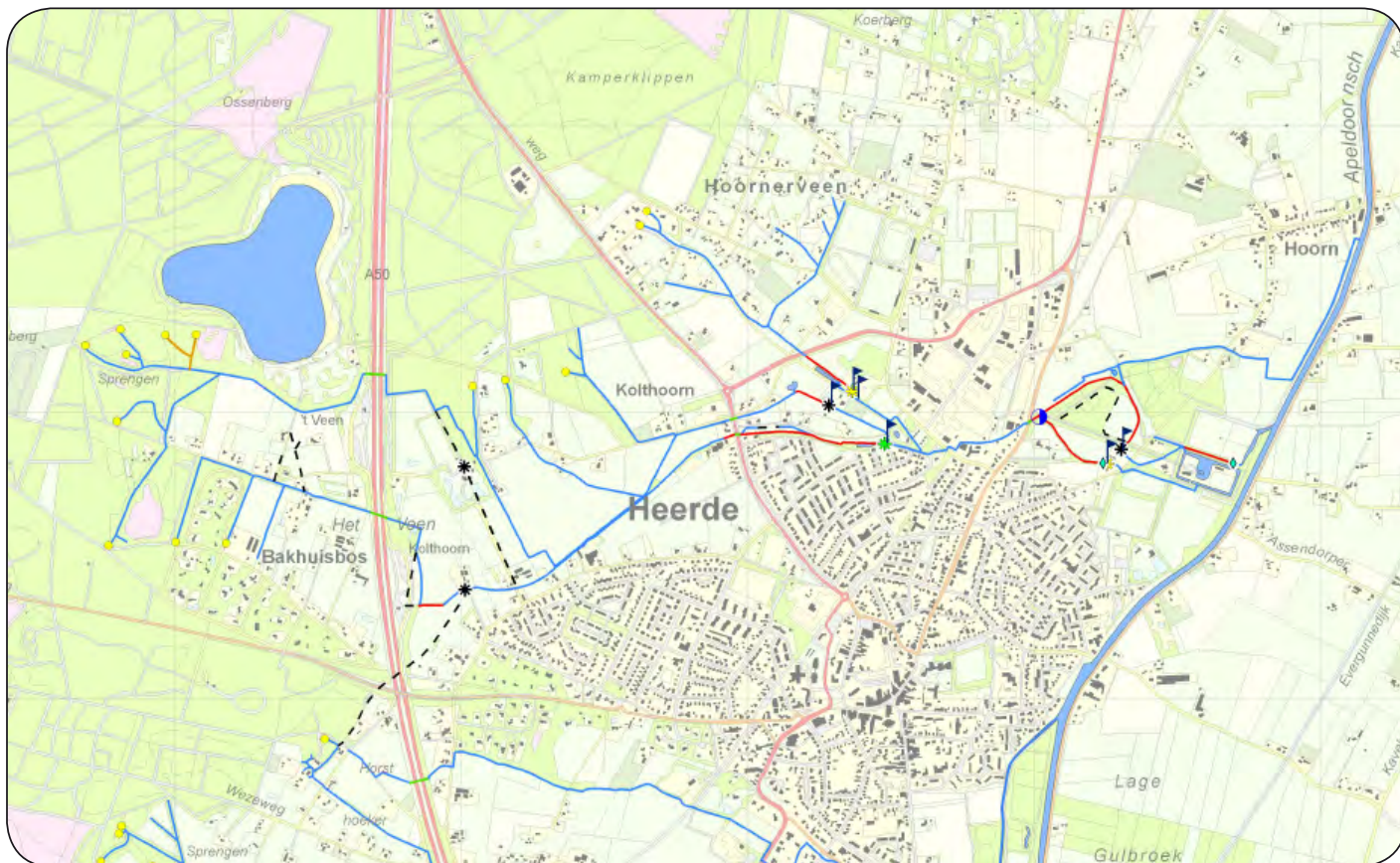
De naamgeving van sprengbeken is niet eenduidig. Vroeger werden de meeste sprengbeken genoemd naar de eigenaren ervan. Aangezien de molens in

de loop der tijd van eigenaren zijn gewisseld zijn op den duur ook andere namen ontstaan, hoewel deze nooit echt zijn vastgelegd. In deze visie noemen we de noordelijke sprengbeek 'de Molenbeek'. De zuidelijke sprengbeek noemen we de Zuidelijke Heerderbeek en de middelste de Middelste Heerderbeek. Deze naamgeving komt in meerdere publicaties voor.

2.2. De ondergrond en de waterhuishouding

Door de ligging op de flank van de Veluwe wordt een groot deel van de ondergrond bepaald door de uitbundige uitspoeling van materiaal, dat van het Veluwemassief afkomstig is. Dit is een gevarieerd materiaal bestaande uit zand, grond en kleilagen. Daarop liggen veelal dekzanden, die er door de wind op zijn gestoven. Tussen hoogteligging en bodemgesteldheid bestaat een nauw verband.

In het beekdal vinden we grotendeels eerdgronden met een relatief hoge grondwaterstand (IV). Ten noorden van de Beeklandseweg zien we een vrij scherpe grens van deze eerdgronden met humuspodzolgronden. Deze gronden hebben een lagere grondwaterstand (grondwatertrap VII), zijn al wat langer in agrarisch gebruik en hebben een dikke, zwarte humeuze bovengrond.

Figuur 5: Kaartbeeld historische beken en sprengen provincie Gelderland (bron: www.sprengenbeken.nl)

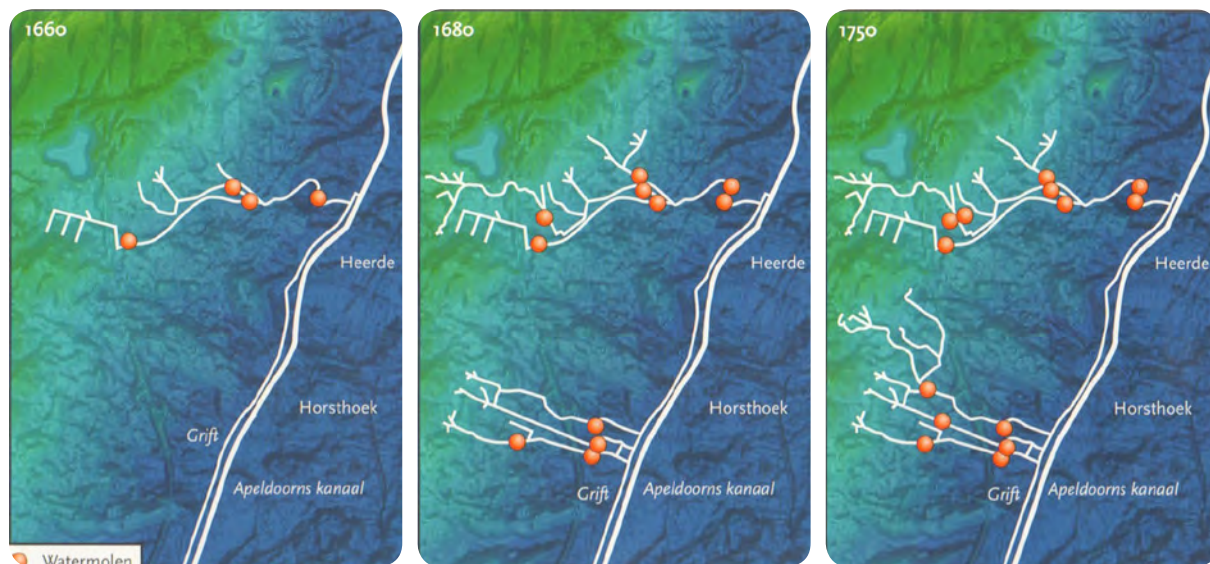
2.3. Historische analyse bekensysteem

Zoals al aangegeven is het bekensysteem dat door het bekenlandschap heen loopt van grote ecologische en cultuurhistorische waarde. Het bekenlandschap langs de Veluwe heeft zich tussen de 14^e en de 19^e eeuw ontwikkeld tot een cultuurlandschap waarbij (sprengen) beken werden gebruikt voor het aandrijven van watermolens. Op het kaartbeeld hiernaast (Figuur 5) is te zien dat het gebied zich van halverwege de 17^e tot halverwege de 18^e eeuw zich sterk heeft ontwikkeld. In eerste instantie was alleen de Zuidelijke Heerderbeek en een deel van de Middelste Heerderbeek aangelegd. Rond deze tijd kende het gebied 4 watermolens; 2 aan de Zuidelijke Heerderbeek, 1 aan de Middelste Heerderbeek en 1 aan de Heerderbeek (vlakbij het huidige huis Vosbergen).

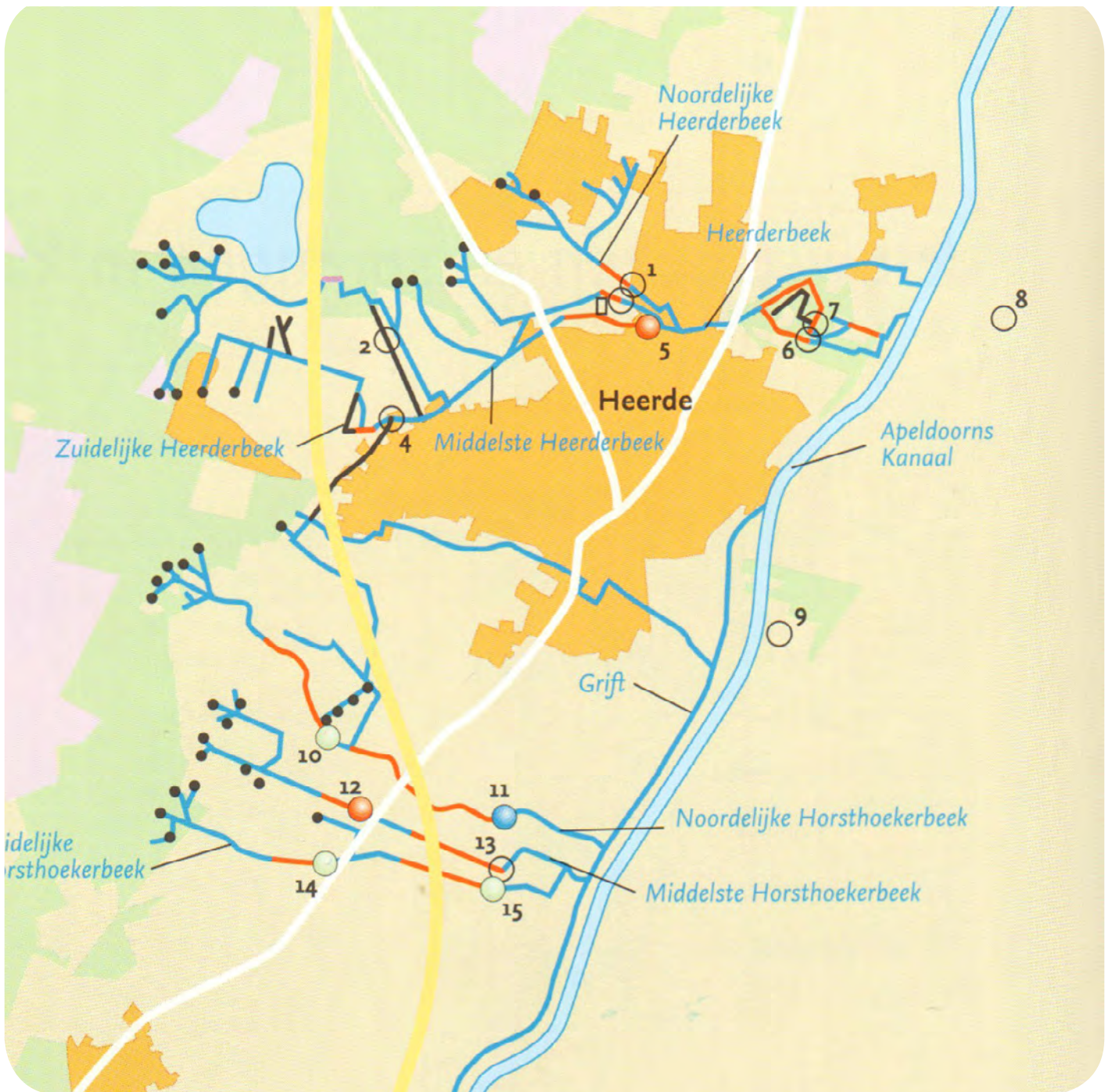
In de loop van de tijd werd het systeem uitgebreid met een verlenging van de Middelste Heerderbeek en met

de aanleg van de huidige Molenbeek. Ook werden er steeds meer molens aan het systeem gekoppeld, totdat er uiteindelijk halverwege de 18^e eeuw een ingewikkeld bekensysteem was ontstaan waar maar liefst 8 watermolens aan gekoppeld waren. Dit bekensysteem vormt een directe verbinding met Huis Vosbergen en is ook van oudsher de watervoorziening voor het landgoed geweest.

Als we kijken naar historische kaarten van het bekenlandschap vanaf de 1872 dan is te zien dat het bekensysteem in de loop van de tijd weinig is veranderd. Echter zowel de Middelste Heerderbeek als de Molenbeek zijn in dit gebied niet meer opgeleid, maar nog wel aanwezig in het landschap. In de loop van de tijd zijn wel bijna alle molens verdwenen met uitzondering van de Korenmolen aan de Zuidelijke Heerderbeek. De directe relatie met het Landgoed de Vosbergen is na de aanleg van de spoorlijn tussen Dieren en Hattem (1887) waarschijnlijk verbroken en hoewel de spoorlijn inmid-

Figuur 6: Groei van het beken systeem in de 17e en 18e eeuw (bron; Veluwse beken en sprengen)

Figuur 7: Kaartbeeld Heerderbeken (bron: Veluwse beken en sprengen)

dels verdwenen is (1950), is deze relatie nooit hersteld, maar nog meer vertroebeld door het planten van bomen aan de randen van het huidige bedrijventerrein.

Wanneer we kijken naar het bekenlandschap is duidelijk te zien dat alle Heerder beken samenkomen in dit gebied en gezamenlijk doorstromen naar het Landgoed de Vosbergen. Al deze drie beken waren opgeleide beken. Alleen de zuidelijke Heerder beek is nu nog duidelijk in het landschap te herkennen als opgeleide beek. De drie beken hadden oorspronkelijk elk een eigen molen in dit gebied, voordat ze samenkwamen in de Heerderbeek. De molen van de zuidelijke Heerderbeek is nog herkenbaar in het landschap aanwezig, inclusief de molenvijver. Nog altijd zie je hier het water enkele meters omlaag 'vallen'. Bij Huize Molenbeek is de molen niet herkenbaar meer aanwezig, maar enkele jaren geleden bleek hier nog steeds een unieke watermolen aanwezig te zijn. Het Pelton waterrad werd in 2010 "herontdekt". Dit bijzondere metalen Pelton waterrad -met een diameter van zo'n 100 cm- is in het begin van

de vorige eeuw geïnstalleerd en heeft toen elektrische energie opgewekt. De molenvijver is hier ook nog altijd (zichtbaar) aanwezig.

De unieke sprengbeken aan de oostrand van het Veluwemassief voeren water naar watermolens. Het water in de sprengbeken betreft voornamelijk grondwater, dat verzameld wordt tussen verticale kleischotten. De sprengbeken zijn niet alleen interessante cultuurhistorische monumenten, maar zijn bovendien van hoge ecologische waarde. Ook nu zijn watermolens in het ensemble van de toeleidende sprengbeken als toeristische trekpleister van economische betekenis. Bovendien hebben ze recreatieve waarden. Er moet dus voldoende water in de beken blijven stromen; zeker indien daarmee een waterrad wordt aangedreven.

Voor het versterken van de beken is goed onderhoud door het Waterschap noodzakelijk. Gemeente en waterschap dienen hierover in contact te blijven.

Figuur 8: Kadasterkaart 1872

Figuur 11: Kadasterkaart 1956

Figuur 9: Kadasterkaart 1901

Figuur 12: Kadasterkaart 1965

Figuur 10: Kadasterkaart 1933

Figuur 13: Kadasterkaart 1991

2.4. Het wegenpatroon in het bekenlandschap

Het wegen patroon in en rondom het bekenlandschap is pas na 1965 aan grote veranderingen onderhevig geweest. De eerste ingrijpende verandering was het doortrekken van de huidige Sportlaan om het bedrijventerrein (Molenweg / Europaweg) te ontsluiten. De volgende grote ingreep was de aanleg van de Molenweg als ringweg voor Heerde Noord.

2.5. Groenelementen en begroeiing

Het beekdal heeft van nature een natte ondergrond. De beplanting die hier wordt aangetroffen past hierbij in de vorm knotwilgen, elzensingels en meidoornhagen. Langs veel beken werden vaak elzensingels aan-

gelegd hoewel ook andere soorten voorkwamen. We weten niet precies welke begroeiing er in dit gebied voorkwam maar op de historische kaarten is wel duidelijk te zien dat de beken en de perceelsgrenzen duidelijke vormen van begroeiing kenden. In de loop van de tijd zijn hier kleine delen van verwijderd, maar in grote lijnen is de historische groenstructuur en kavelbegrenzing nog in tact. Langs de Beeklandseweg staat een statige oude eikenlaan. Het van oorsprong open bekenlandschap wordt bij het samengaan van de beken aan de oostelijke kant van de Beeklandseweg begrensd door een hoge haag van een woonperceel. De Molenbeek, die hier tussen de Sportlaan en het woonperceel doorstroomt, ligt in een dichte begroeiing. Op dit perceel is recent een wadi aangelegd. Daarnaast vinden we hier enkele boomgroepen, waaronder naaldbomen.

Figuur 14: Kenmerkende landschapselementen uit het bekenlandschap

2.6. Grondgebruik/ occupatie

Het bekenlandschap kende over het algemeen een gemengd gebruik van de grond. De hoofdzaak was het water om de molen aan te drijven. Daar werd in eerste instantie het landschap op ingericht. Daarnaast hadden veel molenaars een gemengd boerenbedrijfje op de grond in de omgeving van de molen.

Toen de watermolens buiten gebruik raakten veranderde het gebruik van het land naar hoofdzakelijk boerenbedrijven.

Op de historische kaarten is ook duidelijk te zien dat er sinds 1872 maar weinig nieuwe bebouwing in het beekdalen gebied is gekomen. Nagenoeg alle bebouwing die er nu is te vinden is gebouwd op plaatsen waar altijd al een gebouw heeft bestaan, hetzij een boerenbedrijfje, hetzij een watermolen.

Een paar uitzonderingen zijn enkele woningen aan de Kamperzijweg en het uiteinde van het zandpad dicht tegen de Kamperweg aan. Het betreft de noordweste-

lijke kant van het studiegebied. Ook de woning in de uiterste zuidwestelijke punt van het studiegebied, de Beeklandseweg 2, is vlak na WOII opgericht. Deze woning ligt ingeklemd tussen de Zuidelijke Heerderbeek en de Molenbeek. In de zuidoostelijke hoek van het plangebied, juist ten oosten van genoemde woonperceel, stromen beide beken in elkaar over tot de Heerderbeek.

De grootste verandering heeft zich voorgedaan net buiten het studiegebied van het bekenlandschap. De eerste grote ingreep aangrenzend aan het bekenlandschap is de ontwikkeling van het bedrijventerrein langs de Sportlaan. Kijkend naar de historische kaarten is deze ontwikkeling na 1965 gestart. Het bedrijventerrein is dan ook redelijk zichtbaar vanuit het bekenlandschap.

Een andere grote ingreep is de uitbreiding van Heerde met woningbouw tot aan de Zuidelijke Heerderbeek. Na de oorlog werd er eerst langs de Kamperweg gebouwd, maar in de loop van de tijd werd het gebied tot aan de Zuiderlijke Heerderbeek helemaal volgebouwd.

Landgoed Molenbeek

De oude korenmolen (bron; Veluwe beken en sprengen)

3 Hoofdkeuzes voor de visie op het bekenlandschap

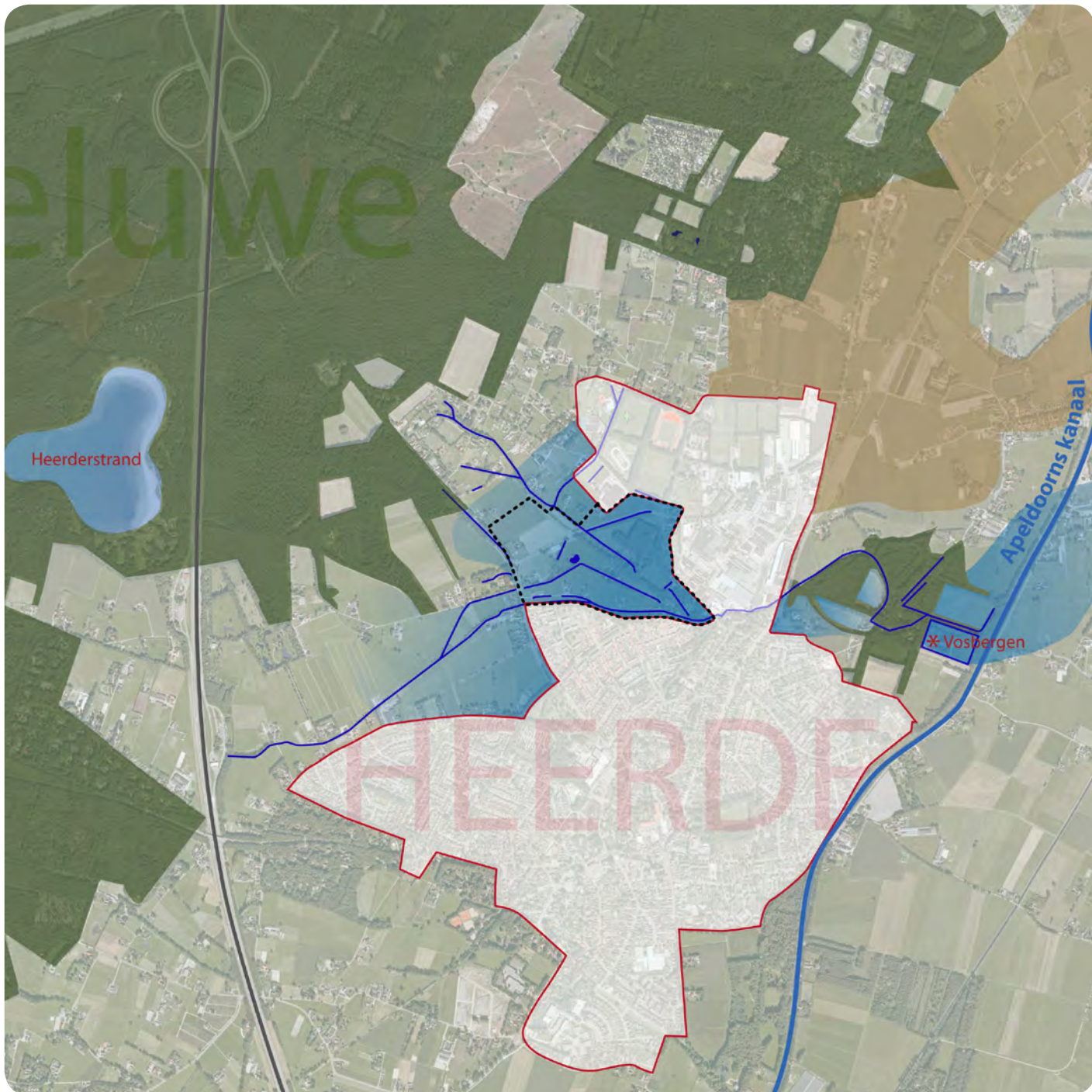
3.1. Inleiding

Het bekenlandschap mag een uniek gebied worden genoemd door de:

- Bijzondere kwaliteiten in het gebied. De openheid en de doorzichten in het gebied zijn heel sterk. De samenkomst van drie sprengbeken is heel bijzonder.
- De onveranderlijkheid van het landschap. Uit de analyse blijkt dat het bekenlandschap er al lange tijd hetzelfde uitziet.
- De herkenbaarheid en beleving van veel elementen (groen, percelering, oude molen)

Het bekenlandschap is een gebied met veel cultuurhistorische en ecologische potentie. Veel elementen van het historische bekenlandschap zijn nog te herkennen en terug te vinden. Het gebied kent zelfs nog een echte watermolen. Er is dus veel potentie op het gebied van recreatie en educatie. Bovendien kan het bekenlandschap prima fungeren als uitloopgebied voor Heerde. De relatie tussen het bekenlandschap en het Hoornerveen staat ook in de structuurvisie Heerde 2025 benoemd als een te behouden kwaliteit. In deze visie voor het gebied zijn het behoud van de kwaliteiten, de herkenbaarheid en het historische uiterlijk van het gebied dan ook belangrijke uitgangspunten bij de verdere ontwikkeling.

Figuur 15: Landschap in de grotere context

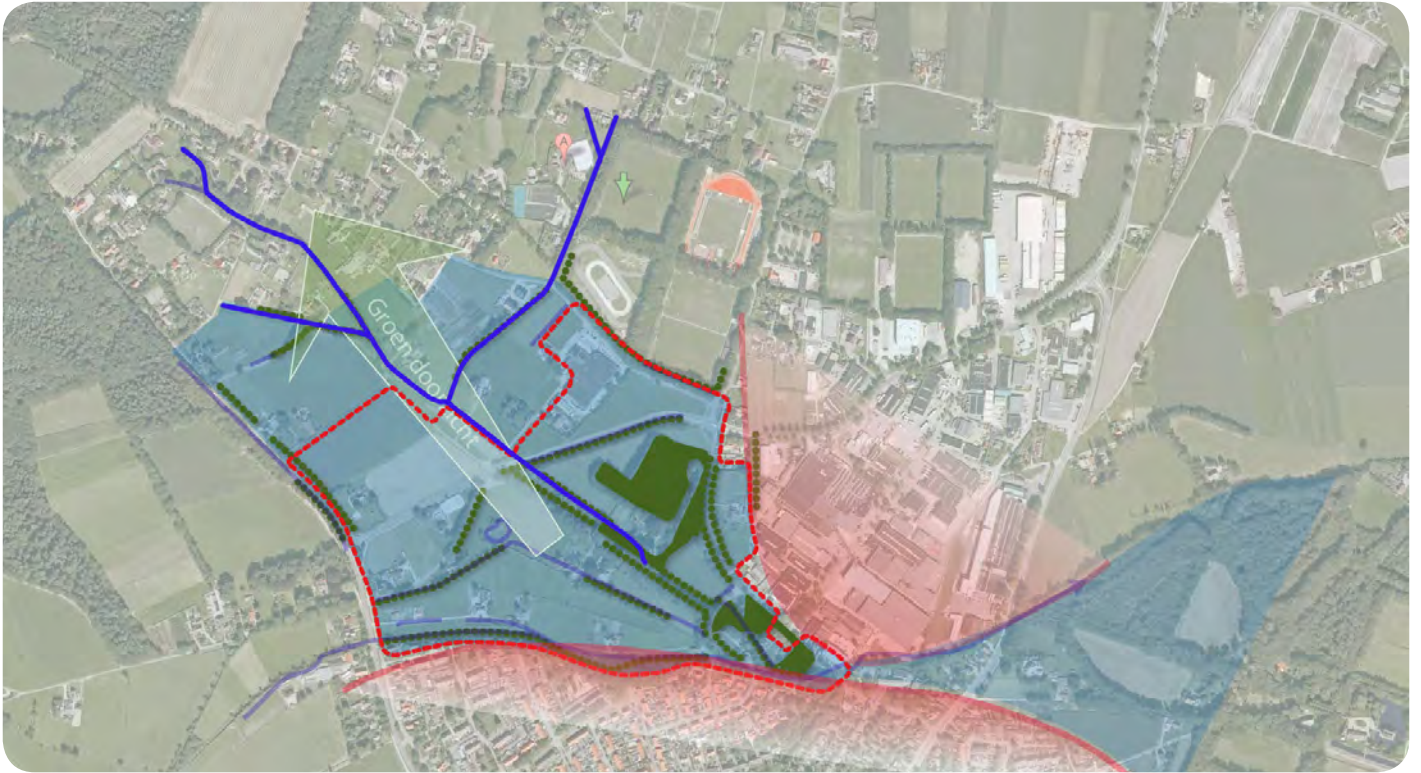
3.2. Het bekenlandschap in de grotere context

Het bekenlandschap staat niet op zichzelf. In de visie voor dit gebied worden de relaties met de door het beken verbonden gebieden versterkt of hersteld. Dat betekent dat de inrichting van de sprengbeken in samenhang met de aanliggende gebieden gebeurt. Binnen het bekenlandschap wordt daarbij ingezet op het behouden van de beekbegeleidende beplantingen. Op enkele plekken kan dit worden aangevuld. Deels is de beek erg dicht gegroeid. Daar wordt voorgesteld het groen uit te dunnen.

Een tweede element betreft de bebouwing, die het gebied begrensd. In de loop der tijd is de directe omgeving van het bekenlandschap geheel verstedelijkt.

Het is van belang om het bekenlandschap als zelfstandige landschappelijke eenheid tussen deze stedelijke zones te blijven houden. Dat betekent dat met groenstructuren een blijvende 'scheiding' tussen het bekenlandschap en de stedelijke omgeving in stand blijft. Op enkele plekken kan dat worden verbeterd. Het betreft de overgang naar het bedrijventerrein langs de Sportlaan. Vanaf de Beeklandseweg valt het zicht op de bedrijven. Het doortrekken van de laanbeplanting langs de Sportlaan of een houtsingel langs het bedrijventerrein kan zorgen voor een goede functionele scheiding.

Figuur 16: Het bekenlandschap loopt door tot Landgoed de Vosbergen

Landgoed de Vosbergen

Landgoed de Vosbergen

Relatie met landgoed de Vosbergen verbeteren / herstellen

In het verlengde van de wens om de beken beter zichtbaar te maken lijkt het ook vanzelfsprekend dat de relatie met de huis Vosbergen wordt hersteld. Momenteel lijkt het bekenlandschap te stoppen bij de oude Korenmolen maar het systeem loopt zoals we weten helemaal door tot aan huis Vosbergen.

Door bijvoorbeeld de Heerderbeek vanaf de Molen toegankelijk te maken met een wandelpad, het liefst tot aan het landgoed, kan deze relatie weer terug worden gebracht. Maar dit kan ook door de zichtbaarheid van de beek te vergroten. Dit betekent dat de dichte begroeiing die er tegenover de Sportlaan rondom de beek is ontstaan verwijderd moet worden.

De Heerderbeek loopt nu nog enigszins verscholen over het bedrijventerrein in de richting van Landgoed de Vosbergen. Een bijzondere kans is om hier samen met eigenaren van de percelen een wandelpad langs de beek te realiseren.

3.3. Versterken van de kwaliteiten van het bekenlandschap

De uiterlijke verschijningsvorm in het bekenlandschap is al bijzonder lang hetzelfde en kent een duidelijke relatie met de ondergrond en het historische occupatiepatroon (de vestiging of ingebruikname van het gebied). In samenhang met de stedelijke omgeving is sprake van een heel precair evenwicht. We sluiten met deze visie zo nauwkeurig mogelijk aan op de historische kenmerken en kwaliteiten in het gebied. In hoofdstuk 2 zijn de kwaliteiten van het bekenlandschap benoemd. In deze paragraaf geven we aan op welke punten dit kan worden verbeterd.

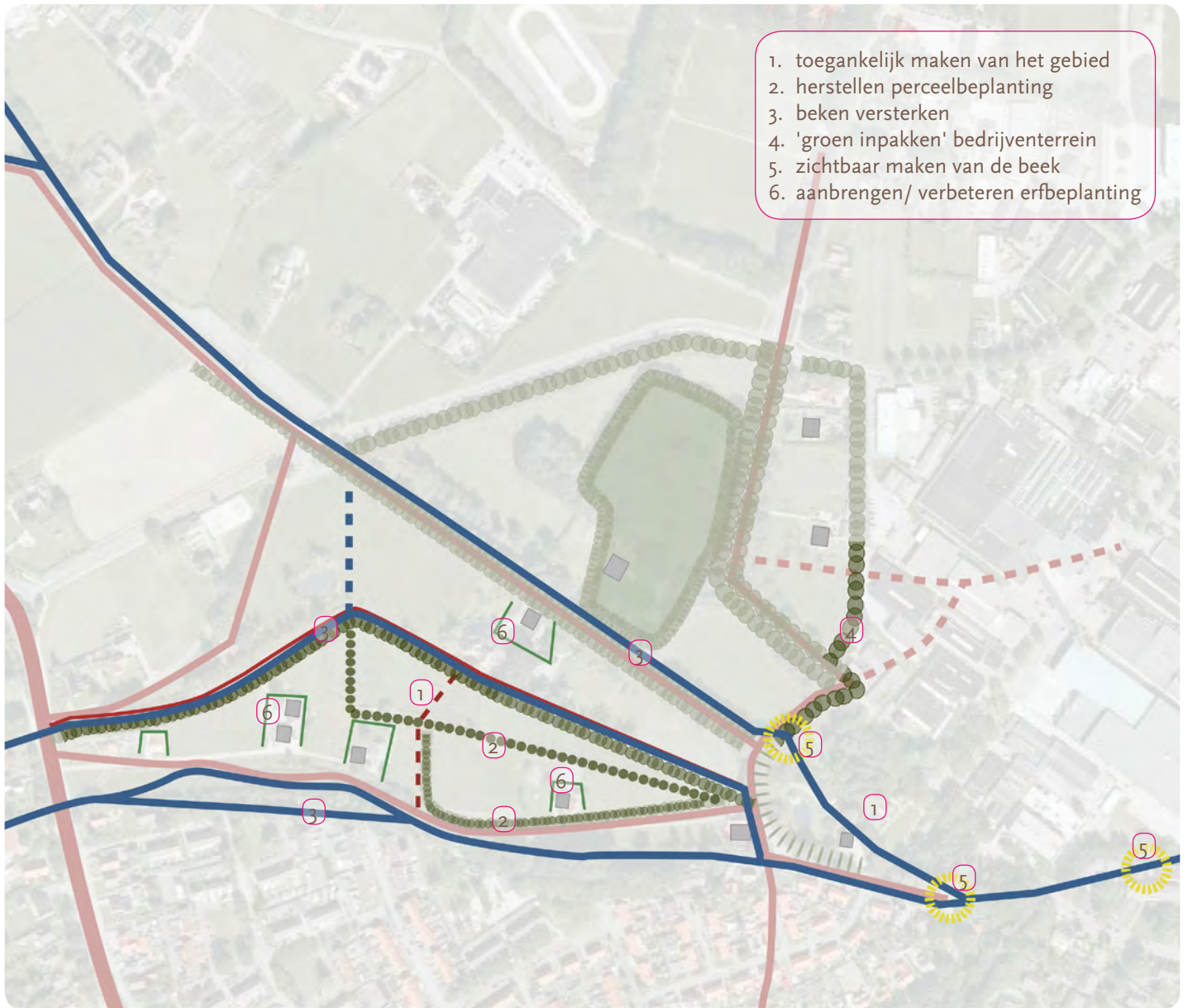
Herstellen of aanvullen van oude beplantingsstructuren

Op enkele plekken kan de historische kavelgrensbeplanting worden versterkt. Een mogelijkheid is om de meidoornhaag te verlengen. Een tweede mogelijkheid is om op enkele plekken de Elzensingel verder aan te zetten langs de Middelste Heerderbeek.

Een goede aanvulling in het gebied is het aanbrengen van kavelbeplantingen of een meidoornhaag als erfafscheiding van de kavels aan het zandpad langs de Zuidelijke Heerderbeek. Daarmee komen de bouw kavels wat meer als 'eilanden' in het open bekenlandschap te liggen.

Een bijzondere kans doet zich, zoals hierboven beschreven, voor tussen de Sportlaan en de Molenbeek, in het verlengde van de Beeklandseweg. Hier ligt een stuk grond met een wadi, dat in eigendom is van de gemeente. In de visie kan de gemeente dit deel van het beekdal versterken door het verwijderen van bosschages langs de beek, het aanbrengen van een wandelpad en het vervangen van de aanwezige naaldhoutbosjes door loofbomen, zoals een houtsingel.

Figuur 17: Ingrepen om het landschap te versterken

Openheid en sterke randen behouden

Het beekdal is door de jaren heen gekenmerkt door zijn natte ondergrond en openheid. De begroeiing die wel aanwezig was lag voornamelijk parallel aan de beken. Dit geeft het gebied een gevoel van openheid. Dit gevoel wordt versterkt doordat de randen van het gebied, ter plaatse van de Zuiderlijke Heerderbeek en de Molenbeek dicht beplant zijn. Dit sterke contrast geeft het beekdal zijn eigen ruimte en richting. Wij stellen voor om deze openheid en richting zoveel als mogelijk te behouden en te versterken.

Om het contrast tussen het bekenlandschap en haar omgeving te behouden en het beeld van een 'doorlopende' zone tussen het bekenlandschap en landgoed Vosbergen vast te houden is het van belang dat de doorzichten in het gebied groen en open blijven. De zuidoostelijke punt van het plangebied fungeert daarbij als trechter. Alle zichtlijnen in het gebied leiden tot deze plek, aan het uiteinde van de Beeklandseweg. Het beeld dient hier groen te blijven. In het ideaalbeeld is het gebied open en zijn de beken, met name op de plekken waar ze samenvloeien, fraaie open plekken.

Beken versterken/ beter zichtbaar maken

De Heerder beken zijn nagenoeg het belangrijkste onderdeel dat het landschap vormt. Wanneer we het landschap willen versterken is het dus vanzelfsprekend om de zichtbaarheid en herkenbaarheid van de beken in het landschap te vergroten.

Dit kan door passende begroeiing langs de beken, maar ook door de beken toegankelijk te maken zodat mensen er daadwerkelijk bij kunnen. Maar ook het restaureren van de Molen en zijn omgeving zal bijdragen aan het beter leesbaar maken van de beken in het landschap.

3.4. Versterken van de gebruikswaarde van het gebied

Het gebied ligt heel strategisch als een groene scheg in het verstedelijkte gebied van Heerde. De potentie als recreatief uitloopgebied en als (recreatief en langzaam verkeer) verbindingsgebied naar het achterliggende landschap, het bedrijventerrein en de sportvelden is groot en zo wordt het ook al gebruikt.

In de visie wordt deze gebruikswaarde verder versterkt. Tegenstrijdige functies en belangen moeten daartoe worden tegengegaan.

Recreatieve mogelijkheden

Wandelpaden door het gebied zullen het bekenlandschap toegankelijk maken voor recreanten. Wel is van belang dat mensen er ongestoord kunnen rondlopen, met andere woorden het gebied zal voor een optimaal recreatief gebruik autoluw moeten worden. Om het landschap ook voor educatieve doeleinden geschikt te maken zal de korenmolen en een pad erom heen en langs de opgeleide Zuidelijke Heerderbeek openbaar toegankelijk moeten worden. Het wandelpad (schel-

penpad) aan de woonwijk zijde van de Zuidelijke Heerderbeek zou versterkt kunnen worden door vernieuwde verharding en het aanbrengen van een lage meidoornhaag tussen pad en beek. Het pad biedt unieke doorzichten op het bekenlandschap.

Wanneer er bij de molen en door het gebied ook extra informatie borden te vinden zijn wordt de relatie tussen de molens en het landschap duidelijk gemaakt. Om de link tussen het Westelijke deel van het bekenlandschap en het oostelijke deel van het bekenlandschap te versterken zou er een pad kunnen worden aangelegd dat langs de Molenbeek, het industrieterrein en misschien wel tot aan huis Vosbergen loopt. Een goed en prettig recreatief gebied heeft ook meubilair en prullenbakjes nodig om in alle rust van het landschap te kunnen genieten.

Verkeersmaatregelen

Om het gebied de functie als uitloopgebied en de landschappelijke en cultuurhistorische waarden optimaal tot haar recht te laten komen, moet het autoverkeer tot het minimum worden beperkt. Op dit moment wordt het bekenlandschap echter ook gebruikt als wijkontsluitingsgebied en als toegangsgebied voor het bedrijventerrein. Door elkaar passerend verkeer worden op sommige plekken de bermen aangetast en

ook beïnvloed dit de aantrekkelijkheid van het gebied als uitloopgebied en gebruik voor langzaam verkeer.

De gemeente is bezig met een onderzoek hoe deze situatie op te lossen. De knelpunten worden in dat onderzoek meegenomen.

3.5. Functionele mogelijkheden alleen passend bij de kwaliteiten en de educatieve en recreatieve waarde van het gebied

Het bekenlandschap heeft geen nieuwe functionele ontwikkelingen nodig. Als functionele veranderingen bijdragen aan de cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten in het gebied kunnen ze mogelijk worden gemaakt, mits ze niet gepaard gaan met een verdere verstedelijking en bebouwing van het gebied. Op bestaande bouwpercelen kan functiewijziging of nevenactiviteiten in de vorm van recreatie bijdragen aan de uitloopfunctie in het gebied. Deze ontwikkelingen zijn daarom mogelijk, mits passend binnen de bestaande bouwmassa en de ontwikkeling gepaard gaat met een goed inpassingsplan van de bouwkaavel. Een bijzondere kans wordt gezien in de oude Korenmolen. Nieuwe functies kunnen bijdragen aan de cultuurhistorische kwaliteiten, het behoud van het karakteristieke gebouw en de educatieve en recreatieve waarde van het gebied en zijn daarom passend binnen de ontwikkeling van het bekenlandschap. De functionele mogelijkheden zijn vastgelegd in het bestemmingsplan van de gemeente. Aanbevolen wordt om ten aanzien van de oude molens en andere cultuurhistorische kwaliteiten maatwerk te leveren en bij nieuwe ontwikkelingen altijd een relatie te leggen met het landschap.

Gebruikte literatuur

- Veluwe beken en sprengen
- Bodemkaart van Nederland
- Geomorfologische kaarten
- Historische Atlas Gelderland
- Grote Historische Atlas van Nederland - Oost Nederland 1839-1859

LOS stadomland B.V.

Postbus 142
5201 AC 's Hertogenbosch

Veemarktkade 8
5222 AE te 's Hertogenbosch.

Tel: 073 - 7113770

info@losstadomland.nl
www.losstadomland.nl

Visie bekenlandschap Heerde